

ВІЙНА ЗА «ВЕСІЛЬНИЙ ПОДАРУНОК»

Мандзяк В.П.

Національний університет "Львівська політехніка"

Молдовський господар Богдан III Кривий, або Сліпий (1504-1517 рр.) прагнув продовжувати успішну зовнішню політику свого батька, найвидатнішого правителя в історії Молдови – Стефана III Великого.

Метою нашої публікації є розкриття подій навколо польсько-молдовської війни 1509-1510 рр. за Покуття. На жаль, ця тема є більш розкритою польською історіографією (З. Сперальський [1], М. Плевчинський [2]), натомість українська історична наука звернула увагу лише на молдовську облогу Львова в 1509 р. (Д. Зубрицький [3], І. та Л. Качори [4]). Джерельною базою опису тієї війни стали польські хроніки XVI ст. авторства О. Гваньїні [5] та М. Бельського [6].

Цей український край з центром у Снятині перейшов до складу Молдови в результаті успішної для Стефана III війни 1497-1499 рр. з Польщею. Його син, Богдан III, маючи намір одружитися з Ельжбетою Ягеллонкою, в 1505 р. віддав назад Покуття Польщі. Однак, цей «весільний подарунок» було безповоротно втрачено.

Спершу – через невдалий прикордонний конфлікт з Польщею, який розпочався з облоги Богданом III у грудні 1504 р. Зінькова на Поділлі, де переховувався претендент на молдовський престол Петро Ілляшевич. Військо господаря відступило на восьмий день облоги, коли Богдан III був розбитий польським загоном під проводом ротмістрів Пьотра Олеського, братів Фелікса і Єжи Струсів. Пізніше, у вересні 1506 р. 3-тисячна польська армія під командуванням великого коронного гетьмана Миколая Каменецького під Чернівцями розбила молдовську армію під проводом воеводи Копача і спустошила північ Молдовського князівства. По-друге, польська принцеса навідріз відмовила виходити заміж за одноокого молдовського господаря, а Польща після перемоги 1506 р. й так реально заволоділа Покуттям.

Влітку 1509 р. Богдан III розпочав війну з Польщею за втрачене Покуття, взявши в червні в облогу Кам'янець на Поділлі. Але стратегічним напрямом вторгнення молдован став галицький. У серпні 1509 р. господар оточив Львів. Господарю з допомогою бомбард вдалось пробити пролом у мурі між Низьким замком і костелом францисканців, але внаслідок артобстрілу, вчиненим гарнізоном, загинув головний молдовський гармаш і були знищені всі бомбарди. Отримавши поразку армія господаря, сплюндрувавши і спаливши околиці Львова, відступила на Буковину, захопивши при цьому Покуття. Під час відступу молдованам вдалося знищити Рогатин, але

Галич вистояв (при цьому оточені зуміли відбити у молдован всі їх гармати).

У відповідь польська армія під проводом М. Каменецького розпочала переслідування ворога. Вже у вересні 1509 р. великий коронний гетьман цілковито спалив Чернівці, сплюндрував Ботушани, тиждень облягав Сучаву – столицю князівства, після чого направився до Хотина, де з військом перебував Богдан III. Під стінами цієї фортеці 4 жовтня 1509 р. відбулася вирішальна битва цієї війни. Під час переправи поляків через р. Дністер на них напали молдовани. Однак, в їх тил вдарили із засідки поляки й армія господаря вкінці-кінців була оточена й вцент розбита. Переможці захопили 80 бояр, з яких 50 чол. було страчено, а решту відправлено до короля. Богдан III Кривий змушений був присягнути у Кам'янці на вірність Сигізмунду I Старому. За мирним договором (22 січня 1510 р.) Молдова повертала Польщі Покуття. На цьому біди для господаря не закінчилися. Протягом 1511-1512 рр. він (з польською допомогою) змушений був відбивати набіги кримських татар. Щоб припинити ці спустошливі напади, господар в 1513 р. визнав себе васалом Османської імперії.

Таким чином, війна за «весільний подарунок» завершилася втратою короткотривалої самостійності Молдови, що знову опинилася у фарватері зовнішньої політики Туреччини.

1. *Spierski Z. Awantury moldawskie. – Warszawa, 1967. – S. 67-71.*
2. *Plewczyński M. Obertyn 1531. – Warszawa, 1994. – S. 69-76.*
3. *Зубрицький Д. Хроніки міста Львова / Перекл. з польск. І. Сварника; наук. коментар М. Капраля. – Львів, 2002. – С. 123.*
4. *Качор І, Качор Л. Середньовічний Львів. Фортифікації. – Львів, 2009. – С. 32.*
5. *Гваньїні О. Хроніка європейської Сарматії. – К., 2009. – С. 158, 754-755.*
6. *Kronika Marcina Bielskiego. – T. 2. – Sanok, 1856. – S. 952-954.*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИДОБУТКУ СЛАНЦЕВОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

Скіра В.В., Крохмальна М.Б.

Національний університет "Львівська політехніка"

Економічний розвиток України стримується нестачею власних енергетичних ресурсів і залежить, в основному, від їх імпорту. Останніми роками Україна все активніше займається питаннями енергозабезпечення із власних ресурсів. Спеціалістами проведені